

Dr. Dinko Puc:

Kraljev meč

Ta simbol borbe, poguma in viteštva nas bo povedel
h končni zmagi naše usenarodne ideje

Ponovno si je priboril Ljubljanski Sokol v viteški tekmi Kraljev meč. Slovenija in Ljubljana sta ta uspeh pozdravili z navdušenjem. Osebito Ljubljana je pokazala v torek zvečer, ko so se zmagovalni Sokoli vračali iz Beograda, svoje pravo sokolsko lice. Po dveh letih ponižanja je pokazala, da je še vedno to, kar je bila — rodno mesto Sokola.

Brez vsake agitacije se je na obvestilo, da se zopet vrača Kraljev meč v Ljubljano, zbralo k sprejemu na desetstisoče ljudi. Ne plačani, ne najeti, marveč gnani od notranjega ognja, ljubezni do naroda in kralja, uverjeni o pravilnosti sokolske misli, so se zbrali k veličastni manifestaciji vsi sloji, delavci in inteligenti, uradniki in svobodni stanovi, vsi — brez razlike stranke, razen ene, da izkažejo čast Sokolu in meču pokojnega Kralja.

Meču, ki je simbol borbe. Vsak narod si mora svoj prostor na soncu zaslužiti. Priboriti si mora svojo svobodo, priboriti svojo gospodarsko neodvisnost, priboriti socialno pravičnost, priboriti ugled med svetom. Tudi mi smo morda še premalo dali, da bi mogli že danes zahtevati vse to. Predolgo smo bili v sužnosti, preveč se nam je ugnezdilo spoštovanje do tučega v naše duše, preveč smo vzgojili hlapcev v naši sredi. Še bo treba borb, načelnih borb, hudega in težkega dela, propagande in umstvenega napora, da se otresemo predsodkov in krenemo z vso odločnostjo na pot k cilju, ki nam ga kaže Kraljev meč.

Meč, ki je tudi simbol poguma. Narod strahopetcev ne uspe nikdar. Kdor je uverjen o pravilnosti ideje, bo zanjo zastavil vse. Brez žrtv ni zmagala nobena ideja, brez žrtv se ni otrese noben narod spon in verig. Naj nas ne strašijo preganjanja, zatiranja, premeščanja; naj nas ne straši trpljenje: narod, ki bo zmagoval, bo vse plačal! Za naše ideje se bomo borili z vsemi duhovnimi in fizičnimi silami do končne zmage. Za Jugoslavijo, za kralja, za politično in duševno svobodo, za gospodarsko obnovo, za socialno pravico!

Borili se bomo z mečem, ki je tudi simbol viteštva. Le v spodobne roke spada meč, le dostojnemu človeku je meč primerno orožje. Kdor se bori z gorjaci in kamenjem, z obrekovanjem, lažmi in terorističnimi sredstvi, ni dostojen nasprotnik. Drhal je, ki ni vredna meča, ampak biča.

Ko pa ga potegnemo k borbi, mora biti ostrina njegova taka, da bo zažvižgal po zraku, presekal vsak vozel, uničil na mah odpor. Volja naroda mu mora dati prodornost in silo, odločnost ljudstva svit in sijaj. Nikdar ne sme biti poražen, le z bleskom zmage se sme vračati iz boja. Njegova čast je čast naroda.

Dr. M. Korun:

Pogled v zgodovino

Kaj govore stvarna dejstva o borbi za
narodno osvobojenje

III.

Prav posebno sporno je bilo vprašanje, kako je razlagati izraz »številčno kvalificirana večina«, s katero mora biti sprejeta prva naša ustava. Znano je, da je ob sprejetju Vidovdanske ustave formalno obveljalo tolmačenje, da je za sprejetje ustave bila zadostna nadpolovična večina vseh izvoljenih poslancev. S to večino je bila ustava tudi res sprejeta. Hrvatje in tudi nekatere druge skupine so tačas trdile, da je pod »številčno kvalificirano večino« razumeti dv tretjinsko večino. Dr. Trumbić je v oktobru 1917 v nekem članku napisal, da se ustava ne bo »izglašovala z absolutno večino, nego s kvalificirano večino«, ki jo bo (ustavotvorna skupščina) sama odredila. Absolutna večina po mnenju dr. Trumbića ni dovolj, ker bi mogla vsiliti kako ustavo zelo mnogoštevilni manjšini, to se pravi, da bi mogla vsiliti absolutna večina velikemu delu naroda to, kar sama hoče. »Po načelu kvalificirane večine bo morala ustavotvorna skupščina gledati, da izravna na podlagi medsebojnih popuščanj razlike, ki bi se pojavile med manjšino in večino. Tako bo bodoča ustava veren izraz čelga našega zedinjenega naroda.«

V tej točki Kriska deklaracija ni bila dovolj jasna. Odtod tudi zahteva Hrvatov, da mora biti ustava izglasovana z večino slovenskih, hrvaških in srbskih glasov.

V navedenem članku je doktor Trumbić izrazil še eno misel, ki jo navajamo, ker je zanimiva. — Smatral je za umestno poudariti, kako važno je, da velja enotna ustava za celo državo, s čemur da se izključi ideja konfederacije, »t. j. sistema, po katerem bi se napravila ena država na ta način, da pridejo v njo razni deli kot samostojne države«.

14.) Zanimiva je izjava, ki so jo 15. sept. 1917 dali v imenu slovenske duhovščine na Kranjskem takratni škof Jeglič, kanonika Kalan in Gruden ter slovenske politične stranke (SLS, narodno-napredna in slov. kat. del. demokracija), v kateri izjavljajo, da »je bodočnost habsburške monarhije mogoča le na načelu združenja Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki bivajo v naši monarhiji«. Vidi se, da takratni duhovni in politični vodje, vsaj večjega dela Slovencev, še niso opustili oportunističnih izjav.

15.) Bosensko-hercegovski klerikalci so 17. nov. 1917 s podpisom

takratnega sarajevskega nadškofa dr. Stadlerja dali izjavo, da zahtevajo »rešitev državno-pravnega vprašanja na jugu monarhije v hrvaškem smislu, na temelju hrvaškega državnega prava ter ob neokrnjenem ohranjanju hrvaške narodne in državne individualnosti«.

Izjava zahteva združitev vseh pokrajin, na »katere se razteza hrvaško državno pravo«, to je cela Hrvaška s Slavonijo in Dalmacijo, Bosna in Hercegovina ter hrvaška Istra. O Srbih izjava molči, a glede Slovencev pravi, da bodo »radi pomagali bratom Slovincem v njihovi borbi za samoodržanje in v njihovih prizadevanjih in delu na tem, da se z namj (Hrvat) zedinijo«.

16.) V Postojni je bil 5. maja 1918. velik shod, na katerem je bila sprejeta resolucija, ki pozdravlja »z jugoslovansko (majniško) deklaracijo započeto borbo za samostojno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov«. Pozivajo se poslanci, naj »v tem boju za našo državo vztrajajo«. V resoluciji ni več izrecnega govora o tem, naj bo ta nova država v sklopu monarhije ali pod žezlom Habsburžanov.

17.) Regent Aleksander je srb-

Dr. M. Korun:

Pozor!

Vprašanje ljubljanskega kolodvora pred važno
odločitvijo.—Velika nevarnost neugodne rešitve!

Že 2. aprila t. l. smo na tem mestu opozorili ljubljansko in vso slovensko javnost na važnost, interesom Ljubljane in vse Slovenije odgovarjajoče rešitve vprašanja ljubljanskega kolodvora.

V teku akcije, ki smo jo sprožili, da zainteresiramo vso našo javnost za to vprašanje, smo stavili v ljubljanskem občinskem svetu predlog, naj se ustanovi poseben akcijski odbor, ki naj — ob prireditvi vseh udeležencev činiteljev — zastavi vse sile, da bo to vprašanje tako rešeno, kakor mora biti. Nadamo se, da bo ljubljanski občinski svet na prvi prihodnji seji sklenil ustanovitev akcijskega odbora in ga nemudoma oživotvoril.

Medtem pa tečejo stvari naprej in grozi velika nevarnost, da bo ljubljanski kolodvorsko vprašanje polovičarsko rešeno.

Nekateri činitelji v železniškem ministrstvu v Beogradu, pa tudi v direkciji v Ljubljani, niso namreč prav nič naklonjeni poglobitvi železniške proge in kolodvora v Ljubljani, temveč z vso silo forsirajo samo nekako »modernizacijo« kolodvora.

Posledica »modernizacije«, ki bi veljala 30 milijonov dinarjev in ki naj bi se izvedla v roku 10 let, bi imela za posledico: da bi ljubljanski kolodvor tudi po modernizaciji ne ustrezal zahtevam prometa in varnosti občinstva, proga bi ostala v sedanjem nivoju in Ljubljana bi morala napraviti najmanj dva nadvoza nad železnico (na Tyrševi in Gospodarski cesti), kar bi veljalo 30 milijonov dinarjev. Obroč železnice, ki že danes stiska Ljubljano in deli Ljubljano na dva ločena dela, severni in južni del, bi ostal za večne čase. Ljubljana se ne bi mogla razviti na sever in zapad, kamor gre njen naravni razvoj. Mirno trdimo, da bi bila usoda razvoja Ljubljane s tem zapečaten.

ski vojski voščil 5. maja 1918 veliko noč in rekel, da bodo »dosegli naše narodno zedinjenje in prinesli pravico in svobodo našemu troimenemu narodu Srbom, Hrvatom in Slovincem«, da bo prišlo »vstajenje naše lepe domovine in zedinjenje z ostalimi našimi dičnimi brati Jugoslavlani«.

18.) Dne 7. maja 1918 so podali češki in jugoslovanski poslanci v dunajskem parlamentu skupno izjavo, v kateri z ogorčenjem protestirajo (med drugim) »proti najavljeni odcepitvi slovenskih pokrajin od celotnega nerazdeljivega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov«.

19.) Hrvaška Starčevićeva stranka prava je rekla v svoji resoluciji z dne 5. junija 1918, da je »narod Hrvatov, Srbov in Slovencev pod tremi imeni en narod«. Zato zahteva resolucija »zedinjenje in svobodo v narodni državi Slovencev, Hrvatov in Srbov, v kateri naj bodo narodne posebnosti troimenega enotnega naroda očitane, a zagotovljena državno-pravna kontinuiteta zgodovinsko - političnih teritorijev. Sklicujoč se posebej na zgodovinsko (hrvaško) državno pravo, zahtevamo ohranitev kontinuitete hrvaške državnosti«.

V zvezi z nameravano »modernizacijo« je železniška uprava napravila tudi načrt, da se kurilnica z glavnega kolodvora premešči, toda ne izven mesta proti Zalogu, nego na gorenjski kolodvor, kar bi v zdravstvenem oziru pomenilo celo poslabšanje današnjega stanja. V prometnem oziru bi pa imelo za posledico, da bi bile zapornice na Tyrševi cesti sploh skoro stalno zaprte, dokler ne bi občina zgradila nadvoza.

Vse to, kar namerava železniška uprava, ni samo prazen strah, nego dejstvo. Načrti so napravljeni in predloženi mestni občini, da se o njih izjavi. Upamo, da bo občina odločno izjavila železniški upravi, da z ogorčenjem odklanja tako rešitev kolodvorskega in železniškega vprašanja v Ljubljani in da vztraja z vso silo pri resoluciji z dne 26. maja 1936, ki se je izrekla za poglobitev proge.

Ne razumemo postopanja železniške uprave, ki kaže popolno nerazumevanje za to življenjsko vprašanje Ljubljane in vse Slovenije. Ne moremo si ga drugače razlagati, kakor z neutemeljenim neprijaznim razpoloženjem nekaterih činiteljev. Prometni razlogi govore vsi za poglobitev, finančna stran pa izgleda takole: »Modernizacija« kolodvora bo veljala železnico 30 milijonov, mestno občino tudi 30 milijonov, skupaj 60 milijonov. Poglobljenje utegne stati 80—90 milijonov. Zaradi tega naj propade ves načrt? Ali ne donajajo železnice v Sloveniji državi velikih dobičkov, tako, da je dolžnost države, da se Sloveniji in Ljubljani oddolži in reši železniško vprašanje enkrat za vselej?!

Če se proga poglobi, odpade gorenjski kolodvor (namesto njega dobi Šiška drug kolodvor). Samo stavbišča, ki bi jih železniška uprava s tem pridobila, so vredna več milijonov!

POLITIČNI TEDEN

V ospredju notranje-političnega zanimanja je še vedno resolucija glavnega odbora Demokratske stranke v Beogradu s posledicami, ki jih je rodila v našem javnem življenju. Ta resolucija tvori brez dvoma uvod v mnogo živahnije politično življenje, zlasti, ker se sedaj pričakuje, da bodo tudi ostale stranke kmalu nastopile z jasnimi programskimi izjavami. Napoveduje se že za prihodnje tedne sestanek Zemljoradniške stranke v Srbiji, na katerem naj bi se zemljoradniki izjavili na način, kakor so se demokrati. Prav tako naj bi se sestal tudi glavni odbor Radikalne stranke in povedal svoje mnenje glede na politično situacijo in bodočo ureditev države. Dočim se o zemljoradnikih napoveduje, da bi pristali na koncepcijo Davidovičeve stranke o notranji državni ureditvi, to se pravi, da bi se odrekli enostavne unitaristične države in iskali novo državno ureditev v zvezni obliki, niso radikalni doslej niti najmanjše naznačili, kako gledajo na to bistveno razliko: unitarizem in federalizem, ki napolnjuje vso našo politično zgodovino s strastno borbo. Vendar bi se dalo iz tradicije Radikalne stranke, pa tudi iz nedavnih govorov poslovo-dečega predsednika g. Trilunovića po Bosni sklepati, da Radikalna stranka ni posebno velika prijateljica ideje zvezne države. V tem bo mogoče tudi iskati vzrok, da delo pri izdelavi skupnega programa beograjskega dela Združene opozicije ne gre tako hitro izpod rok, kakor se je pričakovalo. Navzlic tej morebitni idejni razliki se pa stranke v Združeni opoziciji le ne ločijo tako, da bi med njimi ne bilo mogoče tesno sodelovanje. Med strankami v Srbiji nikdar ni bilo tako velikih idejnih prepadov, da se ne bi mogle združiti na skupni osnovi, kadar je šlo za velike potrebe države. Tam duhovi niso ločeni v tabora dveh svetovnih nazorov, dveh svetov, med katerimi ne bi bilo kompromisa. Zato je navzlic morebitnim razlikam v programu obeh strank, Demokratske in Radikalne, zelo slab račun, udajati se nadam, da Združena opozicija ne predstavlja močnega političnega činitelja, od katerega bo odvisna usoda države za dolgo vrsto let, zlasti ko pride na dnevni red reševanje hrvaškega vprašanja, ki se je po resoluciji Demokratske stranke zopet za korak približalo.

Tudi je beograjska Združena opozicija na zelo agilnem političnem delu. Tako so imeli zemljoradniki, kakor radikalni v teh dneh več političnih zborovanj in konferenc. V ospredju politične agitacije je bila zlasti Bosna, ki so jo obdelovali voditelji Zemljoradniške stranke gg. Čubrilović in Kakanović ter člani glavnega odbora radikalne stranke gg. Trilunovića, Markovića in Spadijera. Po južni Srbiji sta se pa mudila radikalna prvaka gg. Bobić in Ranko Trilunovića, katera sta se po vrnitvi s turneje zglasila na relet predsedniku stranke g. Aci Stanojeviću. Demokratska resolucija in pa vztrajni shodi opozicije tvorijo daljnjo čvrsto podlogo za potrebno zbiranje vseh demokratskih sil v državi, ki morajo prej ali slej postaviti našo domovino na čvrstejšo in bolj zdrave temelje.

Za «modernizacijo» je predvidena doba 10 let; tudi poglabitev proge se lahko izvede v etapah. Za izdelavo detaljnega projekta poglabitve je občinski svet ljubljanski votiral 100.000 Din. Zakaj železniška uprava s svojimi odločitvami ne čaka, da bi bil detaljni projekt gotov. To vsaj smemo od železniške uprave pričakovati. Naglica železniške uprave je dokaz, da ne želi pravega in resnega proučevanja in rešitve celega problema.

Ob dvajseti uri, ko grozi nevarnost, da bo Ljubljana in Slo-

venija postavljena pred izvršena dejstva, dvigamo svoj glas in pozivamo vse odgovorne faktorje ter vso ljubljansko in slovensko javnost, da store vse, da se prepreči načrt železniške uprave, ki bo zadržal Ljubljano in da se izvojuje državnim in lokalnim interesom odgovarjajoča rešitev železniškega vprašanja v Ljubljani.

Apeliramo na slovensko časopisje, posebno na oba dnevnika, da posvetita temu vprašanju vso svojo pozornost.

Da ne bo prepozno, zato — pozor!

Nepotreben uvoz iz tujine

Odločen klic v obrambo jugoslovanskega narodnega gospodarstva

Precej prahu in nerazpoloženja je pred nekaj meseci vzbudila v vsem jugoslovanskem gospodarskem svetu uradna vest, da namerava prometno ministrstvo nabaviti na Madžarskem 40 vagonov, 20 vagonov za transport sadja in 15 vagonov za transport premoga. Ta državna nabava naj bi se izvršila na breme madžarskih obveznosti napram naši državi.

Predvsem s to novico niso bile zadovoljne jugoslovanske domače tovarstvene industrije, ki so v javnosti in na pristojnih mestih tudi nemudoma dvignile svoj glasen protest. Žal, je bilo vse njihovo prizadevanje zaman. Domače industrije železniških vagonov (in mostov) v Brodu, Smederevski Palanki in Kruševcu pristojnim čimteljem zaman dokazujejo, da zgoraj omenjenih železniških vozov niti najmanj ni bilo treba nabavljati v tujini, ker jih država vse lahko kupi doma, in sicer precej ceneje ter pod znatno ugodnejšimi plačilnimi pogoji. Naši industriji naglašajo dejstvo, da ponujajo Madžari vagonovske cisterne po 135.000 Din kos, franko naša meja. Če tej čisti kupni ceni dodamo carino v znesku 27.000 din in pa 4% davek na poslovni promet, vidimo da velja državo vsaka vagonovska cisterna na Madžarskem, kar 168.480 Din. Jugoslovanska industrija pa je pripravljena dobaviti državi iste vagonovske cisterne po 132.000 Din kos, kar je okrog 36.000 Din ceneje od madžarskih voz.

Ista zgodba se ponavlja pri vagonih za premog, ki stanejo našo državo na Madžarskem po 145 tisoč Din oziroma s carino ter ostalim celo po 180.000 Din kos, dočim jih naša domača industrija v enakovredni izdelavi in opremljenosti po 117.000 Din. Vagone za prevažanje sadja zaračunavajo Madžari po 199.000 Din, jugoslovanske industrije pa po 150.000 kos. Iz vsega tega je več, kakor jasno razvidno, da je jugoslovanska do-

mača industrija v vsakem oziru znatno cenejša od madžarske. Tako vsaj javno in sveto zatrjujejo jugoslovanski industriji. Mislimo, da im na podlagi preminjnih izkušenj in bridkih razočaranj nad tujimi izdelki v bližnji preteklosti smemo brez vsega nadaljnjega odkrito verjeti.

Ob omenjeni priložnosti pred nekaj meseci se je iz zanesljivih in za to res pristojnih virov zatrjevalo, da naša državna in samoupravna oblastva ne bodo z ozirom na ta opozorila več nabavljala nobenega železniškega in mostovnega materiala v inozemstvu, ker da so spoznala, da je naša domača industrija danes že povsem dorasla in sposobna tudi za največja naročila te vrste. Tudi vse skrbi glede nabave surovin so bile odstranjene s povečanjem in razširitvijo železne industrije v Zenici in Varešu v Bosni. Te obljube se niso držale in izpolnile. Pristojna oblastva so «moralna» na temelju obstoječih zakonitih predpisov ter običajev razpisati licitacije, katerih efekt je bil naslednji:

Prav te dni beremo v nekem jugoslovanskem gospodarskem listu kratko vest, da je jugoslovansko prometno ministrstvo naročilo na Madžarskem pri «Ogrski industriji vagonov in strojev» za 18 in pol milijona dinarjev raznega strojnega in vagonovskega materiala, pri čemrki «Ganz & Co.» 40 tankov in 15 tovornih vagonov ter nekaj motorjev v vrednosti skoro 10 milijonov, pri «Gjurski tovarni vagonov» nadaljnjih 20 vagonov za transport sadja za ceno 4 in pol milijona in končno še pri «Tovarni strojev Lang» razne dele za lokomotive v vrednosti več milijonov dinarjev.

Zato le še kličimo: «Svoji k svojim!» Morda bo naš krik v obrambi jugoslovanskega narodnega gospodarstva vendarle došel, vsaj enkrat, do pravih ušes in pa do — pravega srca?!

Domači pomenki

Dober recept

Znani umetnostni kritik «Slovenca» in njegovih pomožnih sil je objavil ta teden nad vse duhovito besedo o gostovanju naše opere v «zamejstvu», kakor se blagovolji izražati. Najbolj ga boli, da nismo šli v «zamejstvo» s tako slovensko opero, da si priznava, da slovenski operni repertoar ni odersko in glasbeno tako izdelan, kakor bi moral biti za «svetovljanstvo», ter s patosom vpraša: zakaj nismo pripravljali, da bi vsaj z eno slovensko opero mogli častno nastopiti v tujini? Človeku zastane sapa, ko čaka na odgovor — bogve, kaj bo gospod povedal? Vendar je odgovor zelo trivialen: zato ker nimamo opernih skladateljev. Gospod pa ve tudi za zdravilo: Do jeseni mora biti drugače! Našim skladateljem treba plačati «zamodo časa», ker se sicer ne bodo resno lotili skladanja oper. Kolombovo jajce! Samo nekaj denarja je treba, da se poplača «zamoda časa», pa bomo imeli ne samo Verdije, Wagnerje, Mascagni-

je, ampak tudi Tolstoje, Hauptmanna, Zolaje, Vereschagine, Michelangele itd. Saj je gospod vendar že opetovano poudarjal, da je našemu kulturnemu delu treba «svetovljanstva».

Železnica Črnomelj-Vrbovsko

se gradi, kakor poroča slovensko glasilo JRZ. Potem bo že res! Po naših informacijah se prične graditi šele drugi teden.

Javna dela

«Slovenec» ponavlja, kadar naštevajo uspehe sedanjega režima za Slovenijo, predvsem javna dela. Njegovo nezakonsko dete, ki je včasih malo preglasno, pa piše, da je od 542 milijonov dinarjev za gradnjo cest odpadlo na bližnjo okolico Beograda 316 milijonov, na vso ostalo državo pa 226 milijonov, tako da odpade pri izdatkih za gradnjo cest na posameznega prebivalca Beograda in okolice 316 Din, na prebivalca Slovenije pa 5 Din.

Davki in Slovenija

V letu 1935. je plačala Slovenija 75,4 milijonov dinarjev prometnega davka, v letu 1936. pa točno 87 milijonov, torej 12 milijonov več. Ker je bilo v vsej državi plačanega davka le 363 milijonov, plača tedaj Slovenija skoro četrtino. Rentnega davka je plačal Slovenija leta 1936. nad pet milijonov dinarjev, to je šesti del vse rentnine, ki je pobrana v državi. Kako se pobira rentnina pri nas, je znano. Kdor terja od dolžnika zakonite obresti, ta dobi že predpisano rentnino, četudi ni prejel niti pare obresti, ampak še celo izgubil glavnico.

Kaj pa to pomeni?

«Slovenec» je napisal uvodni članek, ki je v čudnem nasprotju z njegovo dosedanjjo borbenostjo, ko ni priznaval nobenega drugega na svetu. Govori o krščanski ljubezni in pripominja, da ni izključeno, da bi se tudi s kakšnim političnim nasprotnikom napravil politični kompromis. Zelo smo radovedni, koga hočejo sedaj —

Ali veste, da še ne veste?

1.) Da reševalnega avtomobila za nalezljive bolezni v Ljubljani še nimamo in da služi temu nameru starinski reševalni voz s konjsko vprego, ki je bolj podoben mrtvaškemu vozu, kakor vozilu moderne sanitetne službe in ki že davno spada v staro šaro?

2.) Da oddelek za nalezljive bolezni v ljubljanski bolnišnici nima sprejemne sobe, temveč da služi za sprejemnico v lepem vremenu «neba obok» na prostem, v slabem vremenu pa mora zdravnik sprejemati bolnike v — veži?

3.) Da služi ta oddelek nad pol milijona Slovincem — sam Bog nas varuj epidemij! — in da sme ta oddelek sprejeti po predpisih le 38 bolnikov, more jih pa sprejeti največ le 60?

4.) Da leže tudi na tem oddelku včasih po trije bolniki na eni sami postelji?

5.) Da ležita na tem oddelku na eni postelji dva bolnika: Prvi s težkim primerom davice v operiranem grlu, čigar zdravljenje zahteva stalno dovajanje toplega vlažnega zraka, — drugi pa z nevarnimi komplikacijami na srcu, ki potrebuje predvsem le svež zrak in mir ter da tako oba ne uživata onega zdravljenja, ki jima je potrebno in predpisano?

6.) Da imajo na tem oddelku eno in isto stranišče moški in ženske?

7.) Da imajo na tem oddelku prihajajoči bolniki, okuženi z različnimi nalezljivimi boleznimi, eno in isto kopalnico z odhajajočimi, že ozdravljenimi osebami?

8.) Da je to neznosno, naravnost obupno in škandalozno stanje na oddelku za nalezljive bolezni v ljubljanski bolnišnici v letu Gospodovem 1937. kulturna sramota za vse slovenstvo in jugoslovanstvo, če že izpustimo obče človečanstvo?!

Ob dveletnici vlade JRZ

Ljubljanski tednik JRZ in Katoliške akcije piše v svojem poveljevalnem uvodniku o dveletnem delu sedanje JRZ vlade sledeče: «Kot zanemarjen in izmožgan grunt je bila po zaslugi fašističnih režimov pred leti naša država. Državna družina ni držala skupaj! Dve vrsti državljanov smo imeli.» —

Ves narod se zaveda, da nismo več izmožgan grunt, da gospodje iz JRZ niti slišati ne smejo o kakih fašistih (zlasti ne o španskih in italijanskih), da drži sedaj vsa državna družina pri nas trdno skupaj, kakor še nikoli doslej in da nimamo več dveh vrst državljanov.

Isti list piše dalje: «Vsakdo, ki se ni uklonil (prejšnjemu režimu. — Op. ur.), je čutil trdo pest gospodarjev. Svobode ni bilo. Vsak pojav nezadovoljstva so proglasili za protidržavno dejanje. Nasilniki so vse svoje sile porabili za preganjanje njim neljubi ljudi, zatorej ni čudno, da so puščali v nemar naj-

Tega ne čutimo več...

Isti list piše dalje: «Vsakdo, ki se ni uklonil (prejšnjemu režimu. — Op. ur.), je čutil trdo pest gospodarjev. Svobode ni bilo. Vsak pojav nezadovoljstva so proglasili za protidržavno dejanje. Nasilniki so vse svoje sile porabili za preganjanje njim neljubi ljudi, zatorej ni čudno, da so puščali v nemar naj-

bolj pereča gospodarska in socialna vprašanja, zaradi katerih je hiral naša država.» —

Oh ti, blaženo razodetje, da smo te spoznali in razumeli šele tedaj! Sedaj šele čutimo na svojih narodnih telesih in dušah blagodejni pritisk pesti sedanjih gospodarjev, sedaj šele doživljamo svobodo, ne ljubi ljudje se ne preganjajo nič več, vsa dejanja se priznavajo za državna, gospodarska in socialna vprašanja so že vsa rešena v popolno zadovoljstvo naroda in države... t... es... ni... do... co...

Neznane dobrote

Slovenskemu narodu je serviral na svoje slavnostne žgance ob proslavljanju dveletnice sedanjega JRZ režima odkritosrčni dobričina «Domoljub» tudi naslednje debele, mastne ocvirke, ki jih pa ne more vsak pogoltniti kar na en mah:

Naš kmet še nikdar ni bil tako na tleh kot v onih letih! — (Danes je že tako pokonci, da svojih nog več ne vidi in ne čuti!)

«Prva naloga (JRZ) vlade je bila, vrniti deželi prepotrebni mir in odloč od nasilja.» — (Hvaležni «Domoljubov» bravec, preberi vse slovenske liste od 1. maja letos do danes in prepričan boš o tej trditvi!)

«Vsa zakonodaja sedanje vlade je zelo, zelo daleč od vsakih diktatorskih poskusov.» — (In praksa tudi!)

«Niso pa s sedanjo vlado vsi zadovoljni.» — (Tudi ti, mo... ga... k... op... anje!)

Zanimiva beseda o majniški deklaraciji

Čeprav gospodom pri JRZ in pri Katoliški akciji ni vedno preveč všeč, če vsi ljudje istočasno govorijo resnico, si je kljub njihovim pretežim obrazom dovolila «Delavska pravica», ki je njihovo dete in kri njihove krvi oziroma glasilo pok. dr. Janeza Ev. Kreka ustanovljene Jugoslovanske strokovne zveze presneto krepak uvodnik o majniški deklaraciji na njihov naslov. Iz njega posnemamo nekaj zanimivih stavkov:

«Dvajsetletnica majniške deklaracije pove več, kot dovolj. Ali smo to slavje praznovali resnično vsi Slovenci? Ali smo ga praznovali kot narodnjaki, ki so za trenutek pozabili na strankarske koristi, na medsebojne razlike in prepire? Ali smo se dvignili na noge, kakor ob takih prilikah storijo vsi narodi brez izjeme? Ali smo se resnično že mesece in mesece pripravljali, da bi ob taki dvajsetletnici zbrali ves narod, ki bi ga na mogočnem zboru zastopniki vseh slovenskih skupin potrdili v pravični slovenski veri? Ali smo se vsaj toliko potrudili, da bi v sedanjem važnem trenutku v državi poskusili zbrati vse Slovence in jim pred oči postaviti slovensko skupnost, ki potreba po njej ni bila še nikdar tako velika, kakor danes? — Ne! Celo nasprotno se je zgodilo. Deklaracijsko slavje je v zvezi z zakup ena sama stranka (namreč sedanja vladna JRZ. — Op. ur.), ves svoj strankarski aparat je vpregla v ta namen, da bi onemogočila kak drug videz. Na slavnostnem zborovanju je ta stranka preizkušala uspešnost svojih sredstev in merila disciplino svojih privržencev. Tako se je zgodilo, da so namesto stotisočev manifestirali le desetstotinci in da so namesto programatičnih parol dobili le spominke govore. — Morda so prireditelji imeli že od vsega začetka kak poseben, nam skrit namen? Kdor pozna naše stranke, ve, da bi moglo iti le za taktično potezavo strankarske narave. Organizatorji proslave so se odločili raje za trenuten uspeh stranke, ne pa za nadstrankarsko pravico naroda, ki bi v tem slovesnem trenutku lahko prišla mogočno do izraza. Tako pa je rodilo neslovensko strankarsko postopanje tragedijo, ki je pač nihče ni pričakoval. — Ugodna prilika za naravno zblizanje slovenskih duhov je zapravljena. Duh majniške deklaracije, ki naj bi pomenila stvarni program združene Slovenije, je bil ob njeni dvajsetletnici potlačen.»

Gospodje, le pogledajte si s svojimi dosedanjimi najožjimi tovariši odkrito v oči in videli bomo, kdo bo prvi in sploh umaknil pogled. Narod to že ve in vam to tudi vsak dan vidneje, otipljiveje kaže...

Zunanja politika

Z lepimi poletnimi dnevi so se podali tudi vodilni državniki Evrope, preden gredo na dopust, na velika potovanja, da se svet zavaruje pred neugodnimi iznenaditvami. Po konferenci Male antante, ki je ponovno potrdila enotnost te mednarodne organizacije, je nemški zunanji minister von Neurath dobil službeni poziv angleške vlade, naj pride v London. Že prej se je po posetu v Beogradu mudil v Sofiji in Budimpešti, Pariz bo pa po vseh izgledeh posetil nemški vojni minister general Blomberg s svojim šefom generalnega štaba Fritschem, kjer se bo sestal s poveljniki francoske vojske. Evropska politika se suče v zadnjem času v nekem miroljubnem krogu, le odnosi med Nemčijo in Češkoslovaško niso posebno dobri, kar bi dalo slutiti, da se Nemčija napram svoji južni sosedji noče odreči agresivnih načrtov. V Berlinu so enostavno iztrte izvili, da je bil v praških zaporih mučen neki nemški državljani, osumljen volonstva in so zagнали tak krik in vik, kakor da bi morala zaradi tega takoj vkorakati nemška vojska v slovensko sosedo. Izkazalo se je, da so bile te obdolžitve popolnoma neosnovane in da so se jih Nemci poslužili le radi manevra proti državi, ki jo smatrajo za oviro v svojih načrtih v srednji Evropi.

Vpliv na mednarodno politiko bi znal imeti tudi padec vlade ljudske fronte v Franciji. Socialist Blum s svojimi komunističnimi protektorji in pomočniki gotovo ni imel posebnih simpatij pri desnici, ki mu je venomer očitala, da pripravila Franciji špansko usodo. Tudi ga nista ljubila velekapital in veleindustrija, ki ju je pritiskala njegova davčna politika. Finančne težave, v katere je zašla Blumova vlada in iz katerih se je mislila rešiti le s pomočjo posebnih pooblastil, kakor so jih zadnja leta imele vse francoske vlade, so služile kot signal za generalni napad združenih sil desnice. Blum je še nekako prevesljal neugodno situacijo v zbornici, zlomil si je pa noge v senatu, v katerem prevladujejo levičarskim poskusom nenaklonjeni elementi. Kartel levece zaradi padca Blumove vlade ne bo razpadel, pač pa bo sedaj namesto socialistov prevzela predsedništvo druga skupina kartela, radikali. Vprašanje je le, če bodo komunisti hoteli podpirati tako vlado, ker bo sicer Francija zašla zopet v težavno notranjo krizo, iz katere se ne bo rešila le z enostavno izmenjavo vlade.

Na Španskem je podoba, da se dogodki razvijajo z veliko naglico. Nacionalistične sile so po trdovratnih borbah zlomile baskovske separatiste in zasedle njihovo glavno mesto Bilbao. S tem se je nacionalistična vlada polastila krajev, ki so najbogatejši na rudah, obenem je pa tudi, skoraj lahko rečemo, likvidirala fronto na severu, ki je doslej močno obteževala uporniško akcijo. Pričakuje se, da bodo nacionalisti, sedaj, ko bodo baskovsko ozemlje popolnoma zasedli, z vsemi silami udarili na Madrid, katerega vladne čete že v vsej naglici izpraznjujejo. Padec Bilbao je torej zelo važen moment v španski državljanski vojni, ker dokazuje, da se je uspeh orožja nagnil na stran vojske. V mnogih mednarodnih krogih, ki so doslej bili naklonjeni valencijski vladi, je zaradi tega videti željo, da bi se prelivanje krvi na Španskem zaustavilo na ta način, da se prizna Francova vlada in s tem pospeši likvidacija španske tragedije, ki predstavlja zares Kalvarijo enega najplemenitejših narodov v Evropi.

DOMA IN NA TUJEM

Zmagoslavje Sokola

Preteklo nedeljo in ponedeljek so se za pravoslavne Binkošti vršile v Beogradu veličastne sokolske prireditve v okviru običajnega zleta beograjske sokolske župe. Udeležilo se jih je poleg mnogih sokolskih edinic iz Beograda in ostale države tudi okrog 400 bolgarskih Junakov, ki so bili nad vse prisrčno sprejeti in povsod bratsko pozdravljeni. Za sobodne razmere in protisokolsko razpoloženje gotovih krogov v državi je bil impozantni sokolski sprevod po glavnih beograjskih ulicah najčistoje in obenem tudi najprepričevalnejši odgovor, ki ne potrebuje več nobenega dodatka ali komentarja. Pri tekmah si je že četrtili osvojila Kraljev meč vzorna vrsta Ljubljanskega Sokola Matice. Te veličastne manifestacije so našle nič manj močno nadaljevanje v beli Ljubljani, kjer je v torek zvečer vsa narodna in sokolska Ljubljana

sprejela svoje junaške sokolske zmagovalce tako iskreno in prisrčno, da jih bolje ni mogla. Nepopisno navdušen sprejem zmagovalne vrste s strani sokolskih množic, ki so štejele mnogo nad 15.000 glav, na ljubljanskem kolodvoru in po mestu, je bil vsakomur jasen dokaz, čigava je Ljubljana in kdo edini sme nastopati in govoriti v njenem imenu. Take mogočne javne idejne manifestacije pač ne more roditi noben drug pokret, kakor edino le sveta, vsenarodna sokolska misel. Prizori, ki so se spontano odigravali ob tem sprejemu in pohodu skozi mesto, nam ostanejo vsem v neizbrisnem spominu, obenem pa so nam bodrilo k še marljivjeshemu in povezanjšemu delu, ki mora roditi one sadove, katere smo si zasnovali kot zmago Sokolstva v dobrobit kralja, naroda in domovine!

Nj. Vel. kralj Peter II. je pred dnevi z odličnim uspehom končal četrtili gimnazijski razred in se je že pripeljal na Bled, kjer bo prebil počitnice v svojem gradu Svoboru.

Umrli je v starosti 68 let v Kranju veleugledna ga. Marija Crobathova, vdova po znanem kranjskem veletrgovcu, ki je leget komaj tričetrlet pred njo v mnogo prerani grob. Blaga pokojnica, ki je bila rodom iz občine splošno znane kranjske rodbine Polakove, je mati sedanjega lastnika renomirane kranjske veletrgovine g. dr. Freda Crobatha. Pokopali jo bodo danes popoldne ob 17. uri v rodbinsko grobnico na kranjskem pokopališču. Bodi ji ohranjen v vseh srcih trajen spomin, globoko prizadeti rodbini pa izrekamo najiskrenejše sožalje!

Poroka. V soboto, dne 12. t. m. sta se poročila v Lescah g. Alojz Indihar, nadzornik signalov drž. železnice in sin upokojenega progovnega mojstra, bivšega župana in sedanjega gostilničarja v Rakovci pri Kranju ter gđ. Amalija Azmanova, hčerka ugledne in občine znane rodbine Azmanove iz Hraša pri Lescah. Istega dne je tudi nevestin oče g. Ivan Azman, znani narodni in javni delavec, praznoval s svojo družico 25 letnico poroke. Ob tej priliki je bil šolskemu upraviteljstvu izročen znesek 300 Din za revno šolsko deco namesto običajne fantovske odkupnine. Iskreno častitamo!

Stara Ljubljana izginja. Za poslopjem Tomažičeve hiše na Tyrševi cesti in za tiskarno «Slovenijo» v Wolfovi ulici bo prišel v prihodnjih dneh na vrsto tudi znani ljubljanski hotel «Slon». Na mestu vseh teh stavb bodo zgrajene moderne palače, kar bo lice notranje Ljubljane nedvomno močno spremenilo in povzdignilo.

Naše šolstvo gre rapidno navzdol. Število brezposelnih učiteljskih abiturientov je naraslo že na 1800 in sam prosvetni minister priznava, da ostaja 230.000 šolobveznih jugoslovanskih otrok brez pouka; v «prosvetljenem» 20. stoletju nam doračča torej nova generacija analphabetov! Mimo tega so pa že v sami Sloveniji učilnice tako natrpne, da bi bilo nujno potrebnih najmanj še tisoč novih razredov. Torej, gospodje: Manj besed, več dejanj!

Žena v industriji. Statistično je ugotovljeno, da je industrijsko delavstvo samo pri nas v letih 1934. in 1935. izgubilo nad dve milijardi dinarjev z redukcijami mezd. V naši industriji je investiranih približno 27 milijard in ta industrija je v zadnjih letih znižala mezo za 7 milijard. Istočasno pa je narasel tudi odstotek žensk in

otrok, zaposlenih v industriji, in sicer od 17,4% žensk in 1,51% otrok v letu 1929. na 23,5% žensk in 2,35% otrok v letu 1934. Danes je ta odstotek še znatno višji, ker so ženske in otroci še vedno znatno cenejša delovna sila od moških.

Poglavje o socialni zakonodaji. Edina tovarna v vsej Jugoslaviji, ki je izpolnjevala zakoniti predpis, da mora vsaka tovarna, ki zaposluje več, kakor sto delavk in jih ima med njimi 25 majhne otroke, vzdrževati lastno otroško zavetišče, je bila doslej tobačna tovarna v Sarajevu. Zaradi pomanjkanja denarja bo sedaj tudi ta tovarna ukinila svoje zavetišče. Tudi ta primer jasno govori o nesmiselnosti take socialne zakonodaje, ki se je iz tega ali onega vzroka nihče ne drži...

Se ena socialna... V Vojvodini leži velika naselbina Ada, v kateri obratuje 12 večjih industrijskih podjetij, ki zaposlujejo po večini le ženske, katerih dnevni zaslužek znaša le 4 (štiri) dinarje. Samo iz te vasi živi v raznih mestih po svetu nad 400 žensk, ki se preživljajo zgolj s prostitucijo in s tako žalostno prislužnim denarjem vzdržujejo svoje domače...

Mi in sosedje. V letošnjem marcu in aprilu so v Italiji izplačali novoporočencem 4 milijone lir kot državni prispevek za novorojenčke, družinam z mnogoštevilnimi otroci pa je bilo v istem času nakazanih 10 milijonov lir podpore. Pri nas se nam take radodarnosti ni treba bati...

Nova posojila je odobrila raznim proslcem Državna hipotekarna banka v Beogradu. Med drugimi bo prejela tudi Kmečka posojilnica za ljubljansko okolico dvamilijonsko posojilo.

Narodna skupščina se sestaja že dolge tedne, pa se nikakor ne more sestati. Listi sedaj pišejo, da se bo vendarle sestala 29. t. m. in da bo trajalo zasedanje najbrže do 15. julija. «Slovenec» je javil, da bo skupščina razpravljala tudi o konkordatu med Jugoslavijo in sv. Stolico. Istočasno bo zasedal tudi senat.

Kongres poštnih uradnikov iz vse države, ki se ga je udeležilo tudi 25 bolgarskih uradnikov-gostov, se je vršil te dni v Ljubljani in so bile razprave zelo vroče in temeljite. Tako stvarnega in resnega kongresa baje že davno ni bilo v kaki strokovni organizaciji.

Kaj se zvišuje? Doslej smo vedno slišali in doživljali na lastnem žepu, da so se cene sladkorja dosledno le dvigale. Tudi danes ne beremo ničesar o znižanju cen sladkorja, pač pa o tem, da je

sladkorna tovarna v Petrovgradu (Vojvodina) zvišala svojo dividendo napram predlanskemu letu za 2,50 Din na 37,50 Din na delnico. Pa nam mora postati res še tako sladke sladkor grenak, če slišimo kaj takega...

Prve kazni zaradi kršitve nove uredbe o minimalnih mezdah je izrekla uprava mesta Beograda nad štirimi tamkajšnjimi industrijskimi podjetji. Kaznovala je vsako podjetje s 5000 Din globe.

Spor zaradi banaških vin med banaškimi vinogradniki in slovenskimi oblastmi, ki so prepovedale uvoz banaškega vina v dravsko banovino, češ, da ni pristno in da ne odgovarja tozadevnim predpisom našega vinskega trga, se rešuje pred okrajnim sodiščem v Vrhu, kjer se vodita kar dve razpravi. V obeh primerih je tožena etnološka postaja v Mariboru, ki je baje ugotovila oporečnost banaškega vina. Ker sta si strokovni mnenji mariborske in vršačke etnološke postaje povsem nasprotni, bo sedaj odločilno ugotovitev glede kakovosti zaplenjenega vina izrekla etnološka postaja v Topčideru, katere izrek bo merodajen za ves nadaljnji postopek z banaškimi vini.

Železna veleindustrija po vzoru ostalih svetovnih železnih veleindustrij se ustanavlja tudi v Jugoslaviji, kakor se slišijo glasovi iz povsem zanesljivega vira. Gotovi velekapitalistični in tudi sicer v državnem gospodarstvu najvplivnejši krogi ter posamezniki se trudijo, da bi združili vse jugoslovanske rudnike železa ter železne industrije in livarne v Zenici, Varešu in Lubiji v Bosni iz državnih v svoje roke, s čimer bi postala Zenica eno izmed najsigurnejših železarskih velepodjetij v Evropi. S fuzijo omenjenih podjetij v eno samo delniško družbo bi dobili s tem tudi v naši državi največje podjetje v vsakem pogledu.

Javna dela se obetajo raznim krajem v naši državi. Zelo pridna je pri svojem delu zlasti terenska sekcija, ki projektira novo moderno avtomobilsko cesto med Beogradom in Zagrebom.

Uporabo avionskih znamk v navadnem prometu je doslej tolerirala naša poštna uprava po vzgledu ostalih držav. Sedaj pa je naenkrat prepovedala frankiranje pisem s temi znamkami v navadnem prometu, kar je seveda vzbudilo veliko nezadovoljstvo med občanstvom in filatelisti. Upati je, da bo poštna uprava svoj nesmiseln sklep, da se smejo avionske znamke uporabljati le za avionski poštni promet, čimprej preklcala.

V glavnem odboru Jadranske straže vlada že dalje časa spor med predsednikom dr. Tartagliom in generalnim tajnikom generalom v pok. Todorčevićem. Na zadnji seji glavnega odbora je z veliko večino glasov zmagal predsednik in se je moral general Todorčević umakniti s svojega položaja.

Na stotine glav goveje živine je zbolelo za steklino v Čepinu blizu Osijeka in so jih morali takoj pobiti. Steklino je zanesel med živino neki stekel pes-čuvaj, ki je ogrizel večje število živali.

Znanstvena potovanja... V Novi Sad je prispelo 18 nemških geopolitikov iz Rajha: Pravijo, da bodo potovali dalje časa po Bački, kjer so naseljeni po večini Nemci, v znanstvene svrhe...

Redek dar. Ban moravske banovine je daroval v imenu svoje banovine oblastnemu odboru «Naša krila» v Nišu moderno potniško letalo. Ljubljanskemu ali kakemu drugemu odboru omenjenega društva v Sloveniji se s strani ljubljanskega bana kaj takega najbrže še dolgo ni bati...

Plače sodnikov se bodo po novem načrtu, ki je pravkar v razpravi, izenačile s plačami ostalih državnih uradnikov. Pač pa naj bi odslej sodniki dobivali posebne mesečne doklade po 250 Din.

Silno neurje je divjalo nad Dalmacijo, s katero so bile vse telefonske in brzojavne zveze dalje časa pretrgane. Potniško letalo Zagreb — Beograd — Sarajevo — Dubrovnik pred dnevi ves dan ni moglo pristati na dubrovniškem letališču, ker je bilo isto ves čas pod vodo.

Vse postreljeno je vsak dan na nekaj straneh v ljubljanskem glasilu Katoliške akcije in JRZ «Slovenec». Tako je to dično glasilo krščanske ljubezni in verske strpnosti pred dnevi v svojih kolonah ustrelilo kar iz Ljubljane v Moskvo tudi znanega madžarskega «velikega rablja ljudi» Belo Kuna ter mu posvetilo tudi precej obširen nekrolog. Vsi svetovni listi pa zanikajo vest, da bi bil Bela Kun ustreljen. Bog ve, koga bo «Slovenec» sedaj prvega vzel pred svoj pihalnik?...

Bolgarskemu kraljevskemu paru se je rodil prestolonaslednik, ki bo dobil ime Simeon, knez Trnovski. Srečna roditelja sta poklonila revežem 500.000 levov namesto svečane oficijelne večerje. Na dvor je prispelo nad 10.000 brzojavnih častitk. Vojaštvu je bil odobren tridnevni dopust. Častniki bolgarske armade so kupili v spomin na srečni dogodek bolgarski vojski nov aeroplan, ki so ga krstili na ime «Simeon». Izrečen je bil za vse državno področje splošna amnestija, smrtni kazni so pa bile izpremenjene v do smrtno ječo. Nad milijardo neplačanih davkov je bilo črtanih. Vatikan bo vložil formalen protest proti temu, da bo novorojeni prestolonaslednik krščen v pravoslavni veri.

Gibanje vlog. Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so znašale vloge pri 29 slovenskih hranilnicah dne 30. aprila t. l. 1.027.698.850 Din. Vloge na knjižice so narasle za nad milijon dinarjev na skupno 606,3 milijona, dočim so vloge na tekoči račun nekoliko padle z ozirom na večje potrebe, ki jih ima gospodarstvo v začetku pomladanske sezone. Prirastek vlog izkazuje 10 hranilnic. Splošno se opazuje, da se zaupanje v hranilnice in denarne zavode vobče zopet polagoma vrača.

Bivši predsednik Francije Gaston Doumergue, ki je bil tudi njen ponovni ministrski predsednik, je nenadoma umrl, zadet od kapi. Pokopali so ga svečano v terek na državne stroške v majhnem kraju Aignes-Vivesu.

Poseben kor graničarjev, nekaj obmejnih miličnikov v sestavi redne vojske, je ustanovil Mussolini z namenom in nalogo, da ti vojniki vsak trenutek branijo državne meje, tako da bi se ostale vojaške edince mogle uporabiti za druge operacije.

Osamosvojit se hočejo. Vsi naši zunanji sosedje namreč. Tudi Madžari ne bi več radi uvažali naših železniških pragov. Pa se jim vsi poskusi z nadomestki v železobetonu in drugem materialu niso posrečili, kakor se tudi niso posrečili nekaj let poprej Italiji in Nemčiji, ki sta z vsemi svojimi strokovnjaki zasledovali isti cilj. Železniške prage bodo vse tri države vendar morale še vedno uvažati. Kaj bi pa bilo, če bi se skušali tudi mi v marsikem emancipirati od tujeja uvoza, zlasti v onih predmetih, ki jih lahko pridelujemo in izdelujemo brez nadaljnjega doma in bi s tem celo še podprli domačo delavnost in izboljšali svojo zunanjo trgovinsko bilanco?...

Posnemanja vredno. Dne 1. julija t. l. bo stopilo v Italijo v veljavo 8-odstotno zvišanje plač vsem državnim uslužbencem. Pri nas se zaenkrat še ni bati, da bi koga zaradi podobne radostne vesti zadela kap...

Najbolj razumljivo. General Franco je prejel takoj po zasedbi Bilbao s strani njegovih uporniških čet prvi brzojavni čestitki od Hitlerja in Mussolinija...

Samouprava

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Naša občina ima v svoji oskrbi nekega nezakonskega otroka, starega 6 let, čigar nezakonska mati se je v letu 1936. poročila z nekim L., ki ni član naše občine in ki ni oče tega nezakonskega otroka. Mati tega otroka je bila do svoje poroke pristojna v našo občino. Ker pa si je s poroko pridobila članstvo v občini, v kateri ga ima njen mož, jo je naša občina pozvala, da prevzame svojega nezakonskega otroka v svojo oskrbo. Žena je ta poziv odklonila z utemeljitvijo, da nimata z možem nobenega zasluga in da ne moreta vzdrževati tega otroka. Naša občina je morala otroka sprejeti zopet v svojo oskrbo. Prosimo za pojasnilo, kaj naj občina v tem primeru ukrene. Tujih otrok ni dolžna vzdrževati.

Odgovor: Po prvem odstavku § 16. zakona o občinah dobijo nezakonski mladoletni otroci materino občinsko članstvo, to je članstvo one občine, v kateri ga je imela nezakonska mati ob porodu. Če nezakonska mati menja ali si pridobi pozneje novo občinsko članstvo samostojno, to je avtomatsko po desetletnem bivanju ali na prošnjo po petletnem bivanju po predpisih § 17. zakona o občinah, ji sledijo v to novo občinsko članstvo tudi vsi mladoletni nezakonski otroci.

Drugačen pa je položaj, ako menja nezakonska mati občinsko članstvo nesamostojno, to je s poroko. V tem primeru, to je s poroko, je menjala svoje občinsko članstvo le nezakonska mati sama po I. odstavku § 16. zakona o občinah, ni pa vplivala poroka na občinsko članstvo njenih nezakonskih otrok, katerih oče ostane nepoznan, dokler se ne javi in nezakonske otroke pozakoni. Radi tega ohrani v tem primeru mladoletna nezakonska deca svoje občinsko članstvo v oni občini, kjer ga je imela njih mati ob porodu in ji ne sledi v novo občinsko članstvo, ki si ga je mati pridobila s poroko, to je nesamostojno. Na to stališče se je postavilo namreč ministrstvo za notranje posle z razpisom z dne 14. avgusta 1936, III. br. 27.784-36.

Iz tega izvira, da mora v tem primeru skrbeti za nezakonskega otroka še naprej Vaša občina, ker je ostal otrok tudi po poroki svoje nezakonske matere še vedno član Vaše občine.

Vprašanje: Občina ima lastna zemljišča, ki jih daje v najem. Nekateri najemniki plačujejo redno najemnino v dogovorjenem roku, drugi pa so v zastanku še za leto 1935. Kako naj občina postopa pri izterjanju zaostankov?

Odgovor: Razmerje, v katerem je v tem primeru občina napram najemnikom občinskega zemljišča, je povsem zasebno-pravne narave. Najemnina, ki jo mora najemnik plačati, ni torej nikaka javna dajatev. Zaradi tega je tudi občina ne more izterjati po predpisih § 108. zakona o občinah, ki veljajo za javno-pravne dajatve, kakor so na pr. občinske doklade, občinska trošarina in druge občinske samostojne davščine, temveč po predpisih, ki veljajo za zasebno-pravne obveze. Občina naj zamudne obveznike pozove pismeno, da naj v določenem roku plačajo dospelo najemnino. Če stranke v danem roku ne plačajo, more uveljaviti občina svoj zahtevek le pred pristojnim rednim sodiščem (najenostaneje z opominjevalno tožbo).

V Rumuniji se je osnoval tako imenovani «nacionalni blok» Avarescu-Bratianu-Goga kot predprava za velike politične spremembe, ki bodo neizogibno nastale še letošnje jesen v rumunskem notranjem političnem življenju.

Naša umetnost pri bratih za mejo

Zmagoslavna pot ljubljanske opere v Trst in na Reko

V dneh od 9. do 12. junija je gostovala ljubljanska opera pod vodstvom direktorja Mirka Poliča v Trstu in na Reki. Uprizorili so v vsakem mestu po dve komični operi iz slovenskega repertoarja: «Prodano nevesto» in «Ero z onega sveta».

Uspeh, ki ga je žela ljubljanska opera vse štiri dni, je bil ogromen, nadkriljeval je vsako, še tako smelo pričakovanje.

Kdor je bil poleg, more to občutiti. Saj ni besed, ki bi dovolj določno mogle opisati ganljive prizore, ki so se vsak večer odigravali v Trstu in na Reki.

Ali si morete predstavljati prizor, ko je bila po italijanski himni zaigrana naša, «Bože pravde»? Ne, to se more le doživeti. Pri Giovinezzi bučni aplavzi, pri «Bože pravde» še podesetorjeni, ki so se pa še stopnjevali po «Lepi naši domovini». Mislili smo pa tudi, da je to višek. Kaj še. Ko je orkester pod taktirko Mirka Poliča himno končal z «Naprej zastava slave», se je zgodilo nekaj, tisto veliko, česar smo se skoro bali. Tisočglava množica je pozabila vsa leta, ki nas ločijo, pozabljene so bile vse muke in vse zlo, polna srca so spregovorila jasno, razločno besedo. «Bratje smo, željni smo slovenske besede, hvala vam, da ste prišli, podaljšali ste nam življenje...» so bile besede, ki mi jih je pozno po prvi predstavi izrekel nekdo, ki je živel svoj čas tudi pri nas.

In slovenska opera? Dobro se je zavedal dir. Polič, da je treba za Trst in Reko predstaviti slovensko opero tako, kakor zasluži. Pomnoženi zbori, moški in ženski, baletni zbor, odlični solisti, novi kostumi, ogromen orkester in nove kulise, so napravile iz «Prodane neveste» in «Era» tisto, kar more le odločna volja, s katero je z brezprimerno silo razpolagal dir. Polič. Prof. Šest je režijsko spopolnil opero z novimi domisleki, ki so se izkazali nad vse učinkoviti. Za sceno je pa skrbel inž. Franc s pomočjo

Skržnega. Junak dneva v Trstu je bil Križar, ki je v Trstu pel pred tolikimi leti. Čim se je pojavil na odru, je v gledališču završalo, roke so se dvignile v pozdrav in zgodilo se je, da je moral orkester počakati, da so se ovacije pomirile...

Gostič in naša primadona Gjunčičeva sta postala ljubljena Trsta, enako vsi ostali solisti.

Posebna točka vseh štirih večerov, v Trstu in na Reki, je bil naš ojačen balet, ki je pod vodstvom Golovina plesal s takim ognjem, kot še nikdar.

Primabalerina ga. Erna Moharjeva je žela za vse solo plesne nehanke priznanja ter prejela troje kit krvavordečega cvetja. Dovolj je bilo samo, da je balet nastopil h kolu, pa je že zabučalo v teatru.

Oder je nudil čudovito sliko. Vsi sodelujoči so bili na odru, spredaj ogromna darila cvetja, šopki, venci, ki so jih prejeli vsi solisti, v glavnem pa dir. Polič. «Se nas obiščite», se je čulo in «na svidenje» so kričali.

Pišejo nam...

Pošne razmere na Kočevskem

V dneh, ko so morali delegati strokovnih organizacij pošnega osebja na svojem kongresu v Ljubljani z vso resnostjo ugotavljati, da so postale razmere v poštni službi v dravski banovini ponekod že res neznosne, ker maloštevilni nameščenci kljub vsemu naponu svojih sil in kljub svoji nadčloveški požrtvovalnosti, zmožnosti in pridnosti, kakor tudi pogostemu žrtvovanju svojega prostega časa nikakor več ne zmorejo zmagovati naraslega pošnega prometa, je prav in umestno, da se oglašimo s stvarno kritiko tudi iz našega, kakor izgleda, od vseh pozabljenega kočevskega okraja. Dočim je bila svoj čas pošta redno vsak dan dostavljena tudi v okoliških kra-

Na Reki je bilo prav tako, isti prizori, gledališče oba dneva razprodano, s Sušaka so se vile vsake večer mase naših ljudi, ki so doživeli triumf slovenske opere.

«Ero» je na Reki še posebno uspel. Mezetova, Franci, Kogejeva, Betetto, Janko in vsi ostali so bili deležniki tolikega aplavza in cvetja, da je bila mera res polna. Mogočen je bil prizor ob koncu, ko se je na odru zbralo vse h kolu. Prelestna slika, solo plesi Golovina, Moharjeve in Japljeve, koj za tem pa ples zbora. Kolo je vžgalo za slovo tako in nič manj, kot v Trstu. Zmaga slovenske opere je bila v obeh mestih popolna. Italijanski listi so se v dneh gostovanja razpisali na dolgo in široko. O slovenski operi so pisali v samih superlativih in to cele stolpce.

V nedeljo zjutraj pred odhodom z Reke je prejel dir. Polič od italijanskega prosv. ministra brzojavno častitko k velikim uspehom slovenske opere v Italiji. V Ljubljano je prispela vsa, skoro 200 glav broječa družina, v nedeljo popoldne z zavestjo, da je ponesla po 20 letih slovensko pesem tja, kjer morajo živeti bratje brez nje...

R. Kos.

po smrti je bolnišnica ponovno brzojavno sporočila svojcem Marnovo smrt, toda ta brzojavka jim je bila dostavljena šele naslednjega dne popoldne ob 16. uri. Če bi bila prva brzojavka takoj dostavljena, bi Marnova soproga svoje ga moža lahko še živega prepejala domov in bi si tako prihranila visoke pogrebne prevozne stroške v domači kraj. Podoben primer se je zgodil, ko je bila brzojavka iz Koprivnika sprejeta pri kočevskem poštnem uradu ob 10. uri dopoldne, dostavljena pa je bila zdravniku šele ob 12.45, ko je bila vsaka pomoč pacientki žal že prepozna. Obračamo se z javno prošnjo na pošto direkcijsko, da vendar nekaj ukrene, da se te nemogoče razmere vsaj izboljšajo, če se že tako naglo ne dajo povsem odpraviti.

Občinske volitve v Kranju

Za občinske volitve v Kranju so napravili voditelji treh frakcij (klerikalci, Fockova skupina in JNS) kompromis, ki ne služi v čast niti JRZ, niti JNS. Namesto, da bi obe stranki pomerili svoje sile, sta se — ne da bi vprašali svoje pristaše — sporazumeli in to v času, ko je idejni, pa tudi fizični boj ravno med JRZ in JNS v Sloveniji dosegel svoj vrhunec. Kako sodijo pristaši ene in druge stranke o kompromisu, so pokazale volitve, pri katerih je znašala udeležba komaj 50%, kajti vložena je bila samo ena lista. Kranjski vzgled je izredno poučen. Kadar kaže krajevnim močtem, se sporazumejo med seboj, pozabijo na ideje in načela. Tako je padla brez boja «napredna» trdnjava v Kranju. Razgalila se je vsa breznačelnost lokalnih politikov, kranjski meščani pa, ki niso klerikalni, in delavci, katere so z gnilih kompromisom izključili iz občinske uprave, naj si to moralno kľofuto dobro zapomnijo in se za bodočnost česa nauče. Radovedni smo, kaj pravijo h kompromisu voditelji JRZ in JNS v Ljubljani? V Ljubljani so klerikalci Živkovića napadli z gnilimi jajci, v Kranju so se z njegovimi pristaši znašli v pravcatem sračjem gnezdu. Sigurni smo, da bosta

pri prihodnjih svobodnih občinskih volitvah kranjski delavec in meščan temeljito pomedla z breznačelnostjo in breznačelnimi kompromisariji.

Izpod Šmarne gore

Prvič se oglašamo v «Slov. besedi», ki žalibog ni pri nas posebno razširjena. Tisti pa, ki jo beremo, vemo, da piše tako, kakor zahtevajo koristi slovenskega malega človeka. Pri nas smo razen malih kmetov sami delavci, ki garamo pri raznih podjetjih za male mezde, pa mnogokrat preko postavnega časa. Prav posebno skrb kaže za delavce Dukičevu podjetje, ki ima kamnolom pod Šmarno goro. Prisiljeni smo bili, da se obrnemo na Delavsko zbornico in preko nje na inšpekcijo dela za odpomoč. Bomo videli, če bodo nastopile znosljivejšie razmere. Če bo treba, bomo o tem še pisali. — Naša občina je v klerikalnih rokah. Tudi delavstvo v Dukičevem kamnolomu je bilo v klerikalni organizaciji. Pa se klerikalci za delavce niso prav nič brigali. Tudi drugače občani niso s klerikalno občinsko upravo prav nič zadovoljni. Prepričani smo, da bi občinske volitve, če bi se danes vršile, izpadle popolnoma drugače in bi zmagala združena opozicija. Ljudje nimajo dovolj kruha in zaslužka, obetali pa so jim raj na zemlji in v nebesih. — Pred nekaj tedni se je prav mnogo govorilo o čudni vzgoji, ki jo je kazal neki mlad klerikalni učitelj na neki šoli v naši občini. Žalibog so ljudje tako preplašeni, da nimajo poguma, iskati pomoči pri sodniji, kjer bi jo gotovo dobili. Revez je pač revež. Vedno je dvakrat tepen. Delavec.

Vsak po svoje.

V neki umetniški družbi v Parizu je nekdo omenil, da je imel Pascal kot dijak navado, da si je glavobol odpravljal z reševanjem težkih geometrijskih nalog. «Pri meni je bilo ravno nasprotno,» je dejal Tristan Bernard, ki se je tudi nahajal v družbi, «jaz sem imel navado, da sem se s pomočjo glavobola reševal geometrijskih nalog!»

Priporoča se: **Lojze Pahor**
modno krojaštvo za dame in gospode
LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 7/II.

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; kratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

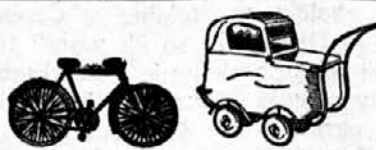
Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Polementalski sir kg Din 18.—
ČERNE OSKAR Sv. Petra c. 35

TEHNIČNI BIRO
Vsakovrstne ARH. IVAN ZUPAN
načrtje, proračune, gradbeno vodstvo, obračune, Zgradb v izvršitev ne prevzema
Zastopa le gradbenega gospodarja. Informacije brezplačno. Pokličite telefon 2796
LJUBLJANA
NUNSKA UL. 17

OPTIK
J. GOLDSTEIN
POD TRANČO 1
priporoča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnogleda, tlakomere, toplovere, triebre i. t. d.

VELIKA IZBIRA najnovejših modelov dvokoles in otroških vozičkov na oljnatih ležiščih. Igračni vozički, motorji in šivalni stroji po najnižji ceni.

CENIKI FRANKO!

„TRIBUNA“, F. Batjel
LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4

Še danes
naročite
„Slovensko besedo“!

„Hotel Bellevue“

najlepša razgledna točka v Ljubljani, priznana prvovrstna kuhinja, izborna vina in pivo; lepe čiste tujske sobe. — Pension od 50.— do 65.—. Krasne terase, lastni gozdni park, avtogaraže, kopeli v hiši. NOVO: hotelski gosti imajo na razpolago udobne kabine za solne kopeli in prho. V seziji večkrat koncert. Izreden užitek za letoviščarje.

Zahtevajte prospekte. Telefon interurban 30—42.

Isto se priporoča cenjenim gostom

restavracija grand hotela Union

lepo urejen senčnat vrt, v seziji večkrat koncert. Prvovrstna kuhinja, izborna vina in pivo. Cene zelo zmerne.

Postrežba točna! Telefon 37—42.

Vina imamo samo prvovrstna, kupljena naravnost od vinogradnikov.

Se priporočam

P. ŠTERK, restavrator, itd.

Inserirajte v Slovenski Besedi

Priporoča se: Solidno znana gostilna

„DERENDA“

LJUBLJANA, Rimska cesta št. 4.

Postreženi bodete z prvovrstnim dolenjskim cvičkom in drugim vinom, dnevno sveže pivo čaša Din 3.— Vsak čas na razpolago gorka in mrzla jedila. — Postrežba solidna, cene nizke! Lep senčnat vrt, salon in sobe za sestanke na razpolago. Vljudno se priporočata

Fran in Kati Derenda.